

היום נלמד בעזרת ה':

סוטה דף כח

(בעמוד הקודם)

גמרא: 'אותו' למאן: למדנו במשנה 'כשם שהמים בודקים אותה כך המים בודקים אותו'. מיהו ה'אותו' הזה?

וכי תימא דאי אית ביה עוון: שאם הבעל בא על האישה באיסור לאחר שנסתרה ונאסרה עליו, המים בודקים גם אותו והוא נענש.

דחייא: כי אית ביה עוון וכו': אך הרי בכזה מקרה האישה כלל לא שותה.

ואלא לבועל: כוונת המשנה שהמים בודקים 'אותו' את הבועל שנסתרה עימו. דחייא: ליתני כדקתני סיפא: אם כן מדוע לא כתבה המשנה 'כשם שהמים בודקים אותה כך המים בודקים את הבועל' כמו בניסוח שכתבה לאחר מכן 'כשם שאסורה לבעל כך אסורה לבועל'?

תירוץ: לעולם לבועל וכו': באמת כוונת המשנה שהמים בודקים את הבועל, והסיבה שהמשנה כתבה 'אותו' משום שהיא משתמשת בניסוח מקביל למה שכתבה באישה, דהיינו ברישא 'כשם שהמים בודקים אותה' כך המים בודקין **אותו**, ואילו בסיפא 'כשם שאסורה לבעל' כך אסורה **לבועל**.

*

למדנו במשנה: הלימוד על כך ש'כשם שהמים בודקים אותה כך המים בודקים אותו' הוא 'שנאמר ובאו ובאו'.

איבעיא להו: האם הלימוד הוא מיתור האות ו' של המילה 'ובאו', או מיתור של המילה 'ובאו' עצמה שנכתבה בפרשה שלוש פעמים (כמובא להלן)?

ת"ש: מהמשך דברי רבי עקיבא במשנה הלומד שהסוטה אסורה לבועל מהיתור של האות ו' במילה 'ונטמאה' ("זאת תורת הקנאות אשר תשטה אשה תחת אישה **ונטמאה**"), ומכאן שגם לימודו של רבי עקיבא בפסוק 'ובאו' הוא מיתור האות ו'.

(המשך בדף הבא ↓)

דחיה: ועדיין תיבעי: עדיין יש להסתפק בלימוד של 'ונטמאה' עצמו, האם כוונת רבי עקיבא לדרוש את היתור של האות ו' או את היתור של המילה עצמה (שכבר נאמר קודם לכן בפרשה "וְעָבַר עָלָיו רוּחַ קִנְיָהּ וְקָנָה אֶת אִשְׁתּוֹ וְהָיָה נְטָמָה").

ת"ש מדקתני סיפא: מכך שרבי חולק על רבי עקיבא וסובר שלומדים מיתור המילה, מוכח שרבי עקיבא עצמו לומד מיתור האות ו'.

הלכך לר"ע שיתא קראי: הגמרא מסכמת. מכיון שכתוב בפרשה שלוש פעמים 'ובאו', אנו דורשים אותם כך:

א. לצוואה - הקב"ה מצוה בתורה על המים שיפעלו את העונש "וְהִשְׁקָה אֶת הָאִשָּׁה אֶת מֵי הַמָּרִים הַמְאָרְרִים וּבָאוּ בָּהֶם הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים".

ב. לעשייה - הקב"ה מודיע לישראל ומבטיח שהמים יפעלו את פעולתם "וְהִשְׁקָה אֶת הַמַּיִם וְהִיתָה אִם נְטָמָה וְתַמְעַל מַעַל בְּאִשָּׁה וּבָאוּ בָּהֶם הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצִבְתָּהּ בִּטְנָה וְנִפְלָה יִרְכָּה".

ג. לידיעה - התורה מודיעה שהמים יפעלו קודם בבטן ואח"כ בירך, שלא נחשוב שהם אמורים לפעול כמו שאמר הכהן קודם ירך ואח"כ בבטן (והסיבה שהוא אמר כן משום שהירך התחילה בעבירה) "וְאָמַר הִכְהֵן לְאִשָּׁה.. בְּתַת -י- הִנֵּה אֶת יִרְכָּךְ נִפְלָת וְאֶת בִּטְנְךָ צָבָה: וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָךְ לְצִבּוֹת בֶּטֶן וְלִנְפֹל יִרְךָ"

לדעת רבי עקיבא שדורשים את האות ו' - יש 6 לימודים, דהיינו בכל חלק יש לימוד לאשה ולימוד לאיש. ואילו לדעת רבי יש רק שלוש לימודים לאשה.

קושיא: ורבי כשם שהמים וכו': מנין הוא ילמד זאת? והתשובה: מהפסוק "וּבָאוּ הַמַּיִם הַמְאָרְרִים הָאֵלֶּה בְּמַעֲיָךְ לְצִבּוֹת בֶּטֶן וְלִנְפֹל יִרְךָ" בלשון זכר ללמד על הבועל, כי כבר כתוב פסוק אחר בלשון נקבה ללמד על האשה "וּבָאוּ בָּהֶם הַמַּיִם הַמְאָרְרִים לְמָרִים וְצִבְתָּהּ בִּטְנָה וְנִפְלָה יִרְכָּה".

ואידך - ההוא דמודע לה: ורבי עקיבא שלומד כבר שהמים בודקים את הבועל מיתור של ה-ו', סובר שאין ללמוד מהפסוק המדבר בלשון זכר לבועל, כי את הפסוק הזה צריכים ללמד שהמים פועלים קודם בבטנה ואח"כ בירכה (כנ"ל בפסוק של 'לידיעה').

ואידך - אם כן: ורבי עונה: אם כן מדוע כתב הפסוק בלשון זכר ולא בלשון נקבה? אלא בשביל ללמד על הבעל.

קושיא: ואימא כולי להכי וכו': אם כן איך רבי לומד מכאן 'לידיעה' שקודם בטן ואח"כ ירך, אולי הפסוק מלמד רק על הבעל? והתשובה היא: שאם כן היה על הפסוק לכתוב בלשון זכר לגמרי 'בטנו ויריכו' ולא בלשון כללית של 'בטן' ו'ירך'. אלא ללמד על שני הדברים: גם לידיעה, וגם שהמים בודקים את הבעל.

*

למדנו במשנתנו - א"ר יהושע כך היה דורש זכריה בן הקצב. רבי אומר שני פעמים האמורים בפרשה וכו':

ת"ר: שלוש פעמים נאמר "נטמאה" בפרשת סוטה, 1. "וְקָנָא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָא". 2. "וְהִיתָה אִם נִטְמָא". 3. "אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה וְנִטְמָא". אחד ללמדנו שאסורה לבעל, אחד ללמדנו שנאסרה לבעל, ואחד ללמדנו שאפילו אם היא בת כהן ובעלה כהן אסורה לאכול בתרומה. דברי רבי עקיבא.

אמר רבי ישמעאל: לא צריך להביא פסוק ללמדנו שפסולה להינשא לכהן, לפי שאפשר ללמוד זאת מקל וחומר (הגמ' לקמן תקשה שהרי ר"ע בכלל לא דיבר על שאסורה להינשא לכהן ולא מובן מה אמר לו רבי ישמעאל), ומה בת כהן שהתגרשה מישראל ואין לה בנים ממנו שלמרות שמותרת לאכול בתרומה (= שהיא חוזרת להיות מותרת בתרומה כמו לפני שנישאה) בכל זאת אסורה להינשא לכהן (= כהן אסור בגרושה), סוטה שאסורה לאכול בתרומה (= כדברי ר"ע למעלה) בוודאי שאסורה להינשא לכהן.

הבדייתא ממשיכה לבאר את הפסוקים בפרשת סוטה:

מה ת"ל וכו': נאמר שם **וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקָנָא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָא, וְעֵבֶר עָלָיו רוּחַ קִנְאָה וְקָנָא אֶת אִשְׁתּוֹ וְהוּא נִטְמָא**, מתחילת הפסוק משמע שהיא בוודאי נטמאה וא"כ לא מובן החלק השני של הפסוק שממנו משמע שהיא לא נטמאה, שאם פשוט לו שהיא נטמאה מדוע היא שוטה, והרי המים באים לברר את הספק, ואם פשוט לו שהיא לא נטמאה מדוע בכלל בעלה משקה אותה את המים?

מגיד לך הכתוב שהספק שמספק אסורה: אלא כוונת הפסוק שיש ספק האם האשה הזאת נטמאה או לא, והוא בא ללמדנו שעל הבעל להשקותה כדי לברר את הספק, ואם הוא לא ישקה אותה הרי שהיא אסורה עליו מספק.

ומכאן אתה דן לשרץ: ומכאן אנו לומדים קל וחומר לגבי שרץ שיש ספק האם הוא נגע בטהרות או לא, שאנו מטמאים את הטהרות מספק: ומה סוטה שלא נאסרת באונס (שנאמר "וְהָיָה לָאִשָּׁה לֹא נִתְּפָשָׁה", שאם היא נתפשה כלומר נאנסה אין לה דין סוטה) ולא נאסרת בשוגג (= שסברה בטעות שמי שבא עליה הוא בעלה), בכל זאת נאסרת מספק כוודאי (= שהרי 'סוטה' אנו מסופקים האם נטמאה או לא, והיא נאסרת על בעלה כאילו שנטמאה כוודאי), שרץ שמטמא גם בשוגג וגם באונס כוודאי שמטמא בספק כוודאי, ולכן כשיש ספק האם השרץ נגע בטהרות או לא, אנו מטמאים את הטהרות מספק כאילו השרץ כוודאי נגע בהם.

וממקום שבאת: כלומר הואיל ואנו לומדים מסוטה שמטמאים מספק בטומאת שרץ, נחזור ונדון שכשם שסוטה מטמאה מספק רק ברשות היחיד שהוא מקום הראוי להיסתר (= שהרי סוטה נאסרת רק לאחר שנסתרה עם פלוני), כך שרץ מטמא מספק רק כשהספק נולד ברשות היחיד, אבל אם הספק נולד ברשות הרבים טהור.

ומה סוטה: וכן נלמד שכשם סוטה יש בה דעת להישאל האם היא נטמאה או לא, כך שרץ מטמא מספק רק בדבר שיש בו דעת להישאל, כגון אדם שהיה עסוק בטהרות בשעה שנולד הספק ואפשר לשאול אותו האם השרץ נגע בטהרות או לא, והוא אומר שאינו יודע, בזה אנו אומרים שברשות היחיד טהור מספק, אבל אם אנחנו מסופקים האם השרץ נגע בטהרות כשהיו מונחות על הקרקע ואין לנו את מי לשאול האם השרץ נגע בהם או לא (שהרי הקרקע אין בה דעת להישאל), במקרה זה בין ברה"י ובין ברה"ר טהור מספק.